

המלה למרור דהוא מלה לרנן, וקשה לדבריהם דהמרור מנטל למנה אכל המנה אינה מנטלת המרור, דבאילו מינו אין מנטל רשות למנה, אי"כ הדרא קושא לרובתא דלמה יאכל מרור תמילה, וז"ע. גם גוף הגמ' דזכרים אינו מנין, כיון דאמרין דר' שמעון בן לקיש דקובר דפיגול וכו' דאיסורין מנטלין, מיירי במין בנימי, אבל בשאילו מינו מודה ר' שמעון בן לקיש דאינו מנטל, אי"כ מאי קאמר בסוף הסוגיא ע"ט ע"א, ר' שמעון בן לקיש פליג על ר' אלעזר דקובר כשם שמנוחם אין מנטלות כן איסורין וכו', ומאן מנה דמנוחם אין מנטלות הלל, דמיא אמרו עליו על הלל הוקן שהיה אוכל ביהוד וכו', מנלן דר' שמעון בן לקיש פליג, [אפשר] דמדינה בכהאי גוונא להלל דכיון, דאפילו אי אמרינן מנוחם מנטלות זו

ענין כמו שכתבו החוס' פסחים שהבאנו לעיל. וכל זה דוקא אם אוכל עם דבר הרשות, אבל אם אוכל עם מנה אחרת ככל ענין אינו מנטל, דמנוחם אין מנטלות והלכה כהלל, וגם חכמים לא פליגי עליו כמו שכתב במלחמות [הג"ל], וגם חזק המרירות אינו מייק, על כן יוצא בכל ענין. ואם אוכל הרבה יותר מכמות מנה, הדבר הרשות אין מנטל המנה, אפילו חזק המרירות או מין בנימי, כמי"ש החוס' דהרבה אין מנטל וזהו שכתבנו לעיל. ומנה דרבנן לגבי מנה דאורייתא דכבר הרשות חשיב לכל הני"ל, ומאי שיעור מנה אי הוי דכבר רשות או מנה נסתפקנו לעיל [אות ח'].

דיני המצוה, כמה חייב כל אחד לאכול ממנו לכל הפחות, והנמנין עליו איך יתנהגו עד שיאכלוהו, שלא לצאת מן החבורה, ושלא ישנו, ויתר פרטיה, מבוארים בפסחים [ס"ו ע"א ואיל'].

(ב) ונהגת בזכרים ובנקבות.

וכ"ל זה דיני ביטול אחד לחבירו דוקא בלעט, אבל אם בלע מנה ודבר הרשות אין דבר הרשות מנטל המנה, עיין

ש"ס פסחים קט"ו ע"ב בלע מנה יאכל בלע מרור לא יאכל, בלע מנה ומרור כאחד די מנה יאכל יאכל מרור לא יאכל, ועיין בחוס' שם ד"ה יד, וא"כ כיון דדי מרור לא יאכל אי"כ הדבר הוי ליה מרור רשות ולמה לא ינטל המנה ג"כ, דדבר הרשות מנטל כמבואר שם בע"א דבזמן הזה לא יכרוך, ומירלו דלא שייך ביטול אחד לחבירו אלא בלעטקא דאו מנטל טעם אחד את חבירו, אבל בבלע לא שייך זה, ע"ש. וכן כתב הר"ן שם. ואפשר לומר דעד כאן לא כתבו החוס' והר"ן כן, אלא במנה ומרור דהוי מין בשאילו מינו ואין מנטלין זה את זה רק מחמת חזק המרירות כמו שכתבנו לעיל, אי"כ בבלע ולא לעטו לא שייך חזק המרירות והפוש יעיד על זה, אי"כ אינו מנטל טעם המנה בבלע, אבל מין בנימי או למאן דאמר נותן טעם ברוב לאו דאורייתא, אפשר דגם בבלע בשעת הנלישה מנטל טעם אחד לחבירו, כי בדואי אף בבלע מרגיש טעם, דאי לאו הכי בדואי הוי ליה שלא כדרך אכילה, אלא על כרחך מרגיש טעם אי"כ מנטל טעם אחד לחבירו, רק במין בשאילו מינו דכתבנו דהטעם דחזק המרירות מנטל לא שייך בבלע כי בבלע אין חזק המרירות, כן נראה לענ"ד, וז"ע שלא ביארנו לנו הראשונים והר"ם דיניס אלו צפירוש, אם אוכל מנה עשה עם דבר הרשות בנימי או שלא בנימי מה דינם, וז"ע עכ"ל.

והוא יאסור איכא אפילו עם דבר מר, ועד כאן לא אמרינן הכא דמנטלין איסורין זה את זה, אלא לענין מלקות, אבל איסורא איכא, ובפרט במין בשאילו מינו, אף בחזק המרירות, מ"מ אינו מנטל את האיסור, עיין היטב ופנין. ואינו מנין מה שאומרים העולם בשם הגאונים ר' יונתן ור' יצחק הורו"ח על הקושא של החוס' קידושין ל"ח ע"א ד"ה אקרו, דידעה עשה דמנה לא מעשה דחדש, והקשו הא בימי אבול של משה רבינו ע"ה נשכחו השיעורין [עיין יומא פ' ע"א] ודלמא אכל יותר מכשיעור, ומירלו דאלכ עם מרור, ועל הכשיעור אין מנטל המרור למנה דמנוחם אין מנטלות זו את זו, אך על יותר מכשיעור המרור מחמת חזק המרירות, ובמקום אחר פלגמי דבריהם שדאיסור ינטל המרור מחמת חזק המרירות, ובמקום אחר פלגמי דבריהם [ועי"ע להלן אות ע"ו] ולא נבחי כאן רק למזכרת.

[ג] וידן דהרב המחבר מדפסח דמן אכילת הפסח כל הלילה, וכן דעת הר"ם פ"ח מקרבן פסח ה"טו שכתב דין חורה שיאכל כל הלילה. אבל דעת החוס' [מגילה כ"ח ע"א ד"ה לאחיו] שפסקו כרבי אלעזר בן עזריה דמן חורה אינו נאכל הפסח אלא עד חצות, ועי"ש במשנה למלך והדברים ארוכים נראשונים. אבל מדרבנן אינו נאכל אלא עד חצות הלילה ככל הקדשים עיין ר"מ כאן, ואפילו לא אכל עד חצות בדואי לא יאכל אח"כ, כי חו"ל עקרו כמה פעמים מלות עשה כשכד ואל מעשה מפני סיני, וסאטו.

[ד] ויעירין ר"מ שם פ"י ה"י על אחה כשר נמנין על הפסח לנאח ידי חובתו, נמנין על המנוח שצדאש אכל לאי על המנוח שנקוליות דאי אפשר להוציא המנוח בלא שצירח הטעם וכו', וגידין הרבין שסופו להקשות אע"פ שם רבים עשה מ"מ אינו יוצא בהם. ועי"ש בר"מ ורוא"ד וסוגיא דכל הנאכל [פסחים פ"ד ע"א], ויש הרבה להאריך אך לבאר כל פרט זריך חיבור מיוחד על כל מנה ואינו לא נבחי רק לעורר, ומה שכתב הרב המחבר שלא לנאח מן התורה עיין מנה ט"ו ע"ה.

(ב) [ה] ונהגת בזכרים ובנקבות, כל המנוחאים נמנוח עשה הקדמתה שחייבים בעשיה הוא הדין נמי באכילה, נשים ועבדים ומאי עבד כלעיל [שם אות י"ד וע"ו], וטומטוס פטור שהוא [פסק] ערל, ואנדווגיטוס חייב [שם אות י"ח], ולהחוס' פסחים ג' ע"ב ד"ה מאליה, דכל

אז זו, מ"מ פסק מנה ומרור אין מנטלין דהוי מין בשאילו מינו. ולומר דקברת הש"ס כיון דר' שמעון בן לקיש פ"ל דמין בנימי מנטל, אי"כ הכא נמי מחמת חזק המרירות מנטל, מנליה להש"ס זה, דהחוס' על כרחם זריזים ליישב זה עי"ש, אבל הש"ס מנא לן זה, עי"ש בחוס' ז"ע. וגם מנא לן להש"ס דהלל קובר אין מנטלות זו את זו, דלמא אע"פ דמנטלות, מ"מ מין בשאילו מינו אין מנטלות כמבואר כאן, וכהאי גוונא הקשו החוס' שם ד"ה אמרו דלמא אכל הרבה, עי"ש.

נצרך כמנו שם בחוס' ע"ח ע"א ד"ה אלא, למרן הא דאמר הלל לא יכרוך וכאן אמרינן עשה עיפה מן החיטים ומן האזרו יאכל, ועוד דהתם כשאוכל כוית מנה דמי מנטל ליה מרור ליכא טעם כוית מנה, אבל אם אוכל הרבה שרי, עכ"ל. ונראה דליון זה מירון צפני עלמו על קושיתם בלא המירון הראשון דחזק המרירות, דאם הוא מירון אחר והדרו מסבירם דחזק המרירות, אי"כ מאי מקשה בש"ס כאן על ר' שמעון בן לקיש דקובר מנטלין מעושה עיפה, הא ר' שמעון בן לקיש מיירי דאינו אוכל אלא כוית מכל אחד, על כן מנטל, אבל כאן אוכל הרבה, כמירושא. וגם מה שדייקו החוס' דמי מנטל ליה מרור, נראה דכוונתם דמרור מנטל למנה ולא המנה למרור כמירון הראשון, אך זה אין קושיא, דבגמ' מיירי שם בזמן הזה, על כן מנטל המרור דהוי רשות אבל המנה הוי מנה, עי"ש. מ"מ כ"ל דהחוס' לא חזרו מסבירם דדוקא מרור רשות מנטל מחמת חזק המרירות, וחיידשו דאף גבי מרור אם אוכל מנה הרבה אף מרור אינו מנטל, רק ככוית מנטל, והא ראייה דמירון הראשון ממיימן דהתם חזק המרירות אכל כאן גבי אורז וכו', נראה דמירון הקושא שהקשו מכאן להתם, אבל במירון השני לא מסיימים אבל גבי אורז רק כמנו דרין שם אבל אם אוכל הרבה שרי, נראה דהחוס' כמנו לחדש דין, ומיבט ועוד שכתבו אינו מירון, ומי שמורגל בלשון החוס' ימצא בן כמנה מקומות דועוד אינו מירון אחר רק בחירון זה חידשו עוד, ועוד מי לא עסקין באורז ג"כ דאינו אוכל אלא כוית, עיין נראשונים הפסח עניקם אורז וחטים, ובפתיחה הכוללת לפני נגדים אור"ח [הלכות שבת הטהור פ"ק א' אות י"ז - י"ח], אלא פשוט כאשר כתבו. ובלשונם כן בחוס' הוא ג"כ במנוחם כ"ג ע"ב ד"ה אלא, עי"ש.

נצרך כמנו החוס' בפסחים קט"ו ע"א ד"ה אמי, אף דמרור מנטל למנה מ"מ מעט תכלין לא מנטל למנה, על כן שרי מנה מחובלת במנוחם כ"ג ע"ב עי"ש. וז"ל ג"כ דבשמיס דין כמרור דהוי חריף ע"י חזק התכלין, דאי לאו הכי אפילו הרבה אין מנטלין, ולא הוה קשה להחוס' כלל דשאני מרור, כמו שכתבו כאן בזכרים ומנוחם, על כרחך הינה הקבירא פשוטה אללס דתכלין דיו כמרור. והנה הסוגיא בפסחים חזכיים עמוקה מאוד, ואני לומד כעת בלי עיין רק לפוס ריהטא.

ואכתוב דיניס העולים ממה שכתבנו. אם אכל כוית פסח עם מינו כגון כשר חול, ודאי מנטל הבשר חול הטעם דפסח דרשות מנטל מנה, ואינו יוצא בזכוית פסח, והוא הדין לכל מנה עשה, אך דעומדים אמתו כאן בפסח. אבל אם אוכל הפסח עם אינו מינו אף עם דבר הרשות, מ"מ אינו מנטל, כמבואר כאן בזכרים דאם נותן טעם ברוב דאורייתא אינו מנטל, והוא הדין לכל מנה עשה. אך לשיטת רש"י סבוכר טעם כעיקר לאו דאורייתא, אי"כ אפילו מין בשאילו מינו ג"כ אינו יוצא דמנטלין, אך בפסח כיון דהוי קדשים דהוי טעם כעיקר דאורייתא, עיין חולין ל"ח ע"ב בסוגיא דרועט בשלה ברש"י ד"ה לטעם וחוס' ד"ה רבא באריות, אי"כ יאכל ידי פסח. דוקא במין שאינו מרור, אבל אם אוכל מרור או מין תכלין מנטל בכל ענין המנה מחמת חזק המרירות או חימוך התכלין, דוקא קתה מרור ותכלין, אבל מעט דמעט אין מנטלין בכל

(ד) שם כתבו חירון זה בלשון יעוד יש לפרש, הרי הווא חירון אחר (מנחת פולחן). ועיין כד מלאכי כללי חט"א אות ב"ב.
 (ה) כמי"ש הב"י יורד סו"ס י"ח וכן דעת הפוסק יורד פתיחה להל' שחיטה שורש ג'
 ודלא כמי"ש הב"ח והתחת רעת כתי"ש שם (מנחת פולחן).

בב"ב
 דבר רשות
 ומצוה באחד

הפטורים מראיה פטורים מפסח, הוא הדין אכילה. ואם נעמלו הנעלים אחר עשיה או נטמא הפסח אם אוכלין, עיין ר"מ [פ"ד מקרבן פסח הל' ב' ג' ד'] הדינים. ואם שחטו הפסח על הקטנים שהיו מכלל החבורה, וכחצנו לעיל [שם] אומ' ד' דפקקין שה לביח אבות לאו דאורייתא, ומוס' פסחים פ"ח ע"א ד"ה שה, הקשו הי"ך נאכל הפסח שלא למנויו הא אסור להכיל לקטן דבר אסור בדים, ומיילי משום מנות מינוך שרי, והר"ן נדרים ל"ו ע"א ד"ה א"י, כחז' כיון דלאו בר המנאה הוא אין זה שלא למנויו והבנחתי לעיל [שם] **ונסתפקת** אם מנוי הקטן **עליו ע"א נעשה** כן י"ג, כגון שולד נט"ו א"כ כחמילת הלילה נעשה כן י"ג ויום אחד לרוב שיטות, עיין או"ח [ס' נ"ג פ"י ונמנ"א סק"יג] ומו"מ סי' ל"ה [ס"א

הנהיג רבי ש"ס

והעובר עליה בטל עשה. (ג) וכלל גדול:
בכל התורה לכל שאומר שיבטל מצות עשה,
שכופין אותו בית דין, אם יש כח בידם, עד
שיקיימו.

ג. כתובות פ"ו ע"א. במצות עשה כגון שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה, הולך ואינו עושה, מכין אותו עד שתצא נפשו.

השופטים [נדרים מ"ו ע"ב ד"ה אכל יס], א"כ כל אחד נטול חלקו ואוכל, אך בחלק חנירו אינו אוכל לכאורה, ולדעת הרשב"א [שם] דאין ברירה אף כהאי גוונא, אינו אוכל אף חלק שלו. אך באמת אין אדם יכול לאסור כלל חלק פסחו על שום כן ישראל, כי אף דקימ"ל [ר"מ פ"ח מנוי ממון ה"א] כר' יוסי הגלילי דקדשים קלים ממון נעלים הוא, מ"מ לאחר שחיטה אף ר' יוסי מודה דממון נבזה הוא רק משלמן גביה קובו עיין קדושין ג"ב ע"ב בסוגיא דהמקדש בחלקו, א"כ אינו שלו כלל, ואינו יכול לאסור דבר שאינו שלו על חנירו, ומה לי ממון חנירו או ממון נבזה דליתו שלו, רק אם הדירו צדוד הפסח חי, כיון דממון נעלים הוא, הדין כנ"ל, וחלוי בשעוה הני"ל. אך נראה אף דהר"מ מחיר כ"ש בו דין חלוקה לכל אחד חלקו לאחר החלוקה, מ"מ באוסר חלקו בפסח מחיים אסור אף בחלקו שלו, כיון דחי ינקי חלק ממלק ואסור אף אם יש ברירה, כמבואר בתמ' בי"ה ל"ז ע"ב דנהמה בשופכות אסור לכל אחד להוליך חלקו, וכן פסק באו"ח סי' שצ"ו פ"י, א"כ נבעל חי שאסר אחד על חנירו חלקו אסור לאחר שחיטה אף חלקו שלו, וז"ע ביו"ד סי' רכ"ו שלא ביראו כהדיא דנבעל חי אסור כ"ש בו דין חלוקה.

[ט] **וְלֹא יִשְׁכַּח** מה שכתבנו לעיל [באוח הקודמת] דפסח קדשים קלים הוא וממון נבזה לאחר שחיטה והנעלים משלמן נבזה זכו, אפשר לומר דאם נתעברה מחיבת פסח אחת בין הרבה מחיבות של פסח אחד, אסורים לאכול הפסח מן החורה ממחמת מערבות של פסח אחד, ולא אמרינן דמחיבת הפסח בטל ברוב מן החורה, דהרי באמת ממון נבזה הוא רק דהחורה ויחמה להנעלים, ולאחרים דלא ויחמה הו' ליה ממון נבזה, ועיין בי"ה ל"ח ע"ב דממון נעלים לא בטיל, ומה לי ממון של אחרים או של נבזה. וזהו מתרצים האחרונים קושיא החוס' מעילה כ"א ע"ב גבי אם אמר פרוטה בנים זה הקדש דמעל בהזויא כל הבית, והקשו החוס' בד"ה פרוטה, ליבעל ברוב, ומיראו האחרונים דממון נבזה לא בטיל, ועיין בחיבורי כמה פעמים [כמכר להלן]. א"כ כאן נמי לא בטיל דהחורה לא ויחמה נעלי הפסח הזה בחיובה זו דהם לא נמנו עליה, א"כ הו' ליה מחיבה זו ממון נבזה ולא בטיל, ואף דהאיסור שלא למנויו בטל, עכ"פ הי"ך יאכל ממון נבזה כיון דלא ויחמה לו החורה עדיין. ועיין במנחה שאמר זה [אות ע"ג] יישבתי זה קושיא הכרמי ופלמי סי' ק"א בפלמי סק"א, ולקמן פרשת קדושים [מנחה רמ"ז אות א'] גבי נטע רבני ומעשר שני בזה. ונגזר דין קדשים קלים עיין משנה למלך פ"ד ממעילה ה"ח דלא ביריא ליה דעת הר"מ. ושלמים יש להם כל דין פסח דליתו יכול לאסור לאחר שחיטה, וכמו שכתבנו לעיל [באוח הקודמת].

(ג) **וְכִלְיָוִי** גדול בכל התורה וכו'. **ובלחורה למה המחין הרב המחבר** כפי **עם הכלל עד כאן**, ולא כחז' במצות עשה הקודמות, ואפשר לומר דשם אינו מידוש, דאפילו ככפיה נעשית המצוה בשלימות, כגון פריה ורביה רמ"מ היו לו בנים, או נימול בשר ערלמו ונתקדש החודש או נשחט הפסח, אכל כאן אם יאכל ע"י כפיה אינו נהנה והו' שלא כדרך חכמה או שלא בטונה, קמ"ל דכופין אותו שקים, ואם מקיים קיים בשלימות, עיין ר"מ פ"ג מגירושין [ה"ב].

[יא] **וְכִלְיָוִי** מצות עשה זו נכלל ג"כ לאו הנא מכלל עשה, והיינו אם אוכל פסח ביום ערב פסח עובר בלאו הנא מכלל עשה דכתיב [שמות י"ב, ח'] ואכלו וגו' כלילה ולא ביום, ולאוי הנא מכלל עשה עשה, על כן עובר נעשה באוכל ביום, עיין פסחים מ"א ע"ב ומ"ב ע"א דאם אוכל כית' נלי מנעודו יום עובר בעשה, ורבי יהודה ס"ל דעובר ג"כ בלא חעשה, והר"מ כאן פ"ח מקרבן פסח הל' ה' פסק כחכמים דליתו עובר רק נעשה, ועיין ר"מ פ"ה מערכין ה"ו ובכסף משנה ומשנה למלך שם. והר"מ [בפסח המצוה עשה ג"י] והרב המחבר אין מונין זה לעשה בפני עצמו, דנכלל זה בכלל מצות עשה דאכילת הפסח, והרמב"ן ז"ל [בשעין שהוסף י"ג] מונה זה לעשה בפני עצמו. ועיין כאן במשנה למלך ובפסח המצוה להר"מ והרמב"ן שם, ואין כאן מקומו. [יב] **וְדָוָןָהּ** כמה שכתבנו לעיל חמלת המנוה [אות א'] לענין אכילה גסה, הראו לי הלומדים בתוס' פסחים ק"ז ע"ב ד"ה דלמא, כמנו דאין לקריוהו רשע כיון שקיים מצות פסח אף שלא קיים מצות אכילה דאכילת

ובש"ך סק"א], א"כ עמה נעשה גדול, וכגון שהביא ב' שערות ג"כ, א"כ לשיעור החוס' אינו יכול לאכול הפסח עכשיו, דנשעת המנאה היה קטן וזה לביח אבות לאו דאורייתא א"כ הו' נאכל שלא למנויו, ולא שייך משום מנות מנוך כי עמה הוא גדול, ובפרט אם מינהו אביו בעל כרחו, כיון דעיקר מה שנמנה לאו דאורייתא, א"כ אינו יכול לאכול עכשיו, ולשיעור הר"ן אפשר לומר, כיון דנשעת המנאה לאו בר המנאה הוא לא הו' נאכל שלא למנויו אפילו עמה בגדלומו, ומ"מ אפשר לומר כיון דעיקר מנינו על האכילה ועמה הו' ליה גדול, הו' בר המנאה מעיקרה ואסור לאכול, וא"כ לשיעור החוס' אינו יכול למנות קטן כהאי גוונא, דליתו ראו לאכילה, דעיקר הפסח אינו אלא לאכילה עיין ש"ס [פסחים ל"א ע"א] ור"מ [שם פ"ג ה"ג], וגם לשיעור הר"מ שם פ"ה ה"ז דאם קטן עשה פסח בראשון ונתגדל בין שני הפסחים פטור מפסח שני, כמו שהבאנו לעיל [מנחה ה' אות ה'], אכל כהאי גוונא כיון דנשעת המנאה לא היה ראו לאכילה, כי כלילה נתגדל וקמטין על הרוב דמציא ב' שערות משום חוקה דרבה [עיין נדה מ"ו ע"א], א"כ נשעת עשה לא היה ראו כלל ואינו יוצא כלל ידי חובת הפסח ומידי לעשות פסח שני, כן נראה לי לפוס ריהע"א.

[יז] **וְלֹא יִשְׁכַּח** אם לר"ך לביין לנאח ידי חובתו, עיין בסוגיא דר"ה כ"ח במצוה לריכות כונה, יש סוברים ש' אפילו אי מצוה לריכות כונה מ"מ באכילה כיון דנהנה יא [כלל כונה], יש שיטות דיוקא אם ידע שהיוס פסח וזה מנה יא כלל כונה אכל אם לא ידע אינו יוצא, ויש שיטות י"י דבבירא להו אם אינו רואה לנאח אינו יוצא בעל כרחו, והענינים ארוכים דבספן של לריקים ראשונים ואחרונים ואין כאן מקומו לברר.

[יז] **וְאִם** נשבע שלא יאכל כות פסח נביל פסח לוקה ואוכל פסח, כי אין שבעה טלה לנטל את המצוה, עיין ש"ס [שבעות כ"ט ע"א] ור"מ הל' שבעות [פ"ה הי"ד], ואם אסר עליו בקונס, אסור לאכול כי הנדרים חלים על דבר מצוה [ר"מ פ"ג מנדרים ה"ו], ועיין בדברי הרב המחבר [מנחה ל'] למה לא ידחה העשה הלא חעשה, ומה שחירן, ומה שהקשה עליו המשנה למלך בהנהמות על החינוך ויבואר במקומו א"ה [ע"ש אות י"ג], ועיין מגן אברהם סי' חפ"ה סק"ג הביא ג"כ זה אם נדר הנאה ממנה אסור לאכול מזה, ולכאורה קשה, לשיעור חכמים מצוה לאו להטות ניתנו אפילו דליכא הנאה הגוף כהדי המצוה, עיין פ"ג נדרים [ט"ו ע"ב י"ג], א"כ לכאורה יוכל לאכול דמלכות לאו להטות ניתנו. אך לפי מה שהביא בשער המלך פ"ח מלולב ה"א ד"ה ואחר, כשם שפר מעשה רוקח [ריש ח"א השיך לפ"י] משנה שהבין לאחד מהראשונים י"י, דלךך מודר הנאה ממעין אינו טובל בימות החמה, אף דמצוה לאו להטות ניתנו אף בדליכא הנאה הגוף, הטעם כיון דנהנה אחר עשית המצוה דחייב לאחר עבירה המצוה והוא נהנה ברשות ע"ש, והוא ש"ס ערוך עירובין ל"א ע"א גבי מערבין בצים הקבוצות, א"כ הכא נמי חייב שבלע קיים המצוה ועבירה מצומו, והנאח מעיים היא אחר הכליעה, ואז ככר עברה המצוה והוא נהנה בנאח מעיים, ובאמת הוא מודר הנאה ואסור להטות, על כן אסור לו לאכול במודר הנאה אף דמצוה לאו להטות ניתנו, כן נראה לעני"ד נכון, ולהחריך בענינים אלו אין כאן מקומו ואי"ה ארמוז במקומות הנלרכים.

[יח] **וְנִרְאָה** דמנויים על הפסח אם אחד אוסר חלקו על חנירו, לא מייצגא לדעת הר"מ דפסק [פ"ו מנדרים ה"ד] כ"ש דין חלוקה כל אחד מותר בחלקו של לאחר שחלקו, עיין יו"ד סי' רכ"ו פ"א ור"ן פרק

(ג) המאירי בחידושי לעירובין י"ד ע"ב (עמ' ק"ט במהדרות ירושלים תשל"א), והוב"ד בהערת המהר"ר לבית הבחירה ר"ה כ"ח ע"א ד"ה המודר.
(ד) וראה להלן בסוף האות הכאה, שהמשנה למלך נסתפק ברעת הרמב"ם, וע"ע לקמן מצוה ג"א אות.
(טו) ראה משנת חכמים דף ע"ג, אך בשב' שמעתיא ש"ו פ"ד דעמו כהחוס' דבכנס' נבזה לא דין בו דין ממון ותבטל. (מנחת סולת).
(טז) ראה מ"ש רבינו ע"ד הרמב"ן בסוף הספר מצוה י"ב שהוסף הרמב"ן, ולעיל מצוה ב' איח' כ"כ ד"ה ועיין.

(ט) הר"ן היה כ"ט ע"א ד"ה לפיכך. ברעת הרמב"ם פ"ו מחמץ ומצה ה"ג, הובא בכסף משנה פ"ד משופר ה"ד.
(י) הובאו במגני משנה פ"ו מחמץ ומצה ה"ג, שו"ע א"ר"ת תע"ה ס"ד.
(יא) ר"ן הנ"ל ד"ה אבל, חוס' סוכה ל"ט ע"א ד"ה עובר, תלמודי ר"י ברכות י"ב ע"א, שו"ת רשב"א סי' תנ"ח, ורעת הרא"ה הובא בהאל מועד שער ק"ד שני נתיב ד' דאף בכיון שלא לצאת יצא.
(יב) עיין בחי' רשב"א שם סוד"ה ואמר ושריח' דברי חכמים סי' מ"ו.